

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 345/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työperäisen koronatartunnan ammattitautikriteereistä, korvauksista ja ohjeistuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 345/2020 vp:

Miten hallitus on ohjeistanut sosiaali- ja terveydenhuollon ja myös muita riskialttiita työtä tekevien työnantajia, työterveyshuollon toimijoita ja työntekijöitä COVID-19-ammattitauti/työtapaturma-asiassa,

miten hallitus on arvioinut/määritellyt kriteerit työperäiselle ammattitaudille COVID-19:n kohdalla,

kuinka hallitus aikoo varmistaa, että työperäisen infektion saaneiden lain määräämät korvaukset toteutuvat,

miten hallitus varmistaa, että työssä saadusta biologisesta altistuksesta aiheutuvat kustannukset ohjautuvat oikealle taholle kustannettaviksi ja

miten hallitus on varautunut koronaviruksen työssä saaneiden sairastaneiden seurantaan ja mahdolliseen kuntoutustarpeeseen sekä mahdollisiin kuolemantapauskorvauksiin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työtapaturma- ja ammattitautilaissa ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti pääasiallisesti aiheutunut työntekijälle altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työnteon tai työtehtävästä johtuvan matkustamisen yhteydessä, työntekopaikan alueella tai työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa.

Ammattitautikorvausjärjestelmä perustuu kaksiportaiseen syy-seuraussuhteen osoittamiseen. Jotta sairaus voidaan korvata ammattitautina, edellytetään, että on olemassa yleisesti hyväksytty lääketieteellinen tutkimusnäyttö siitä, että tietty altiste voi aiheuttaa tietyn sairauden. Toiseksi edellytetään, että sairastuneen työntekijän voidaan katsoa altistuneen työssään tälle altisteelle siinä määrin, että altistuminen on voinut aiheuttaa hänelle kysymyksessä olevan sairauden.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 345/2020 vp

Diagnosoitu COVID-19-sairaus voidaan näin korvata ammattitautina, mikäli edellä kerrottu kaksiportainen syy-seuraussuhde voidaan osoittaa.

Mikäli työntekijällä on todettu koronavirustartunta ja on epäily siitä, että tartunta on saatu työssä, työntekijän tulee ilmoittaa asiasta työnantajalle. Työnantajan puolestaan on ilmoitettava asiasta vakuutuslaitokselle viipymättä ja viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä lukien, kun työntekijä ilmoitti tartunnasta ja epäilystä työnantajalle. Jos työnantaja ei jostakin syystä tee ilmoitusta, työntekijä voi ilmoittaa asiasta itse vakuutuslaitokselle. Myös hoitolaitos voi saattaa asian vireille toimittamalla vakuutuslaitokselle lääketieteellistä selvitystä työntekijän sairaudesta. Lääkäriin, joka epäilee ammattitautia, tulee tehdä asiasta ilmoitus aluehallintovirastolle. Näin työsuojelutarkastaja voi tarvittaessa selvittää altistumisolosuhteet työpaikalla.

Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteista ja työssä olevasta altistuksesta. Tutkimukset ammattitautiepäilyissä tehdään yleensä ensi vaiheessa työterveyshuollossa.

Jotta COVID-19 voidaan korvata ammattitautina, asiaa käsittelevä vakuutuslaitos tarvitsee näin tietoa siitä, missä olosuhteissa altistuminen virukselle on tapahtunut. Tämä edellyttää käytännössä virustartunnan lähteen selvittämistä ja tartuntaketjun kartoittamista. Ilman näitä tietoja vakuutuslaitos ei voi selvittää todennäköistä ja pääasiallista altistumista työssä. Työtapaturma- ja ammattitautiasioissa vakuutuslaitoksella on laaja selvittämisvelvollisuus. Vakuutuslaitoksen tulee hankkia tarvittavat selvitykset asian ratkaisemiseksi. Tapaturmavakuutuskeskuksessa toimiva, vakuutusyhtiöiden korvauskäytäntöjä ohjaava Tapaturma-asiain korvauslautakunta on ohjeistanut vakuutusyhtiöitä pyytämään lausunnon SARS-CoV-2 -virukseen liittyvistä korvausasioista ja myös siitä, onko sairaus korvattava ammattitautina. Työtapaturma- ja ammattitautijärjestelmä vastaa korvauskustannuksista, vastuu potilaan hoidosta ja kuntoutuksesta sekä näiden seurannasta on aina terveydenhuollolla.

Jos työssä altistuminen ei ole todennäköisesti pääasiallista, sairautta ei voida korvata ammattitautina. Työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla korvataan kuitenkin kustannukset, jotka ovat aiheutuneet ammattitautiepäilyn selvittämiseksi tarpeellisesta lääkäri- ja lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, vaikka kyseessä ei olisikaan korvattava ammattitauti. Lisäksi korvataan tarpeelliset kulut, jotka ovat aiheutuneet työntekijän sairauden työperäisyyden selvittämiseen tarvittavien työolosuhdetietojen hankkimisesta.

Jos COVID-19-sairaus puolestaan todetaan ammattitaudiksi, työntekijällä on oikeus kaikkiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisiin korvauksiin siten kuin laissa niistä erikseen säädetään. Julkisessa terveydenhuollossa annetusta sairaanhoidosta maksetaan suoraan hoitopalvelun tuottamisesta vastaavalle kunnalle tai kuntayhtymälle kuntalaskutuksen mukainen hoitokustannus (täyskustannus- eli ns. TÄKY-maksu). Työtapaturma- ja ammattitautijärjestelmän kustannukset rahoitetaan työnantajien vakuutusmaksuin. Eräät järjestelmän kustannukset rahoitetaan jakojärjestelmämaksuin, joita vakuutusyhtiöiltä peritään vuosittain vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa. Jakojärjestelmän kautta järjestelmä on varautunut mm. suurvahinkojen rahoittamiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 345/2020 vp

Jakojärjestelmä tasaa maksutaakkaa pidemmälle ajalle ja yksittäisenä vuonna mahdollisesti syntyvä poikkeuksellinen kustannustason nousu saadaan katetuksi.

Kuinka koronaepidemian aikana tulisi toimia työpaikoilla altistumisen vähentämiseksi ja työntekijöiden turvallisuuden varmistamiseksi, on ohjeistettu sekä yleisellä tasolla että eri toimialojen erityistarpeita huomioiden. Näissä ohjeissa on erikseen neuvoja työpaikoille, työntekijöille ja työterveyshuollolle. Ohjeet löytyvät Työterveyslaitoksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen sivuilta, ja ne on linkitetty keskenään. Ohjeiden lisäksi on koottu vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin. Ammattitautien osalta on neuvottu kirjaamaan tarvittavat tiedot ylös, jotta ne ovat käytettävissä, mikäli vahinkoilmoitus tehdään ja tulee arvioitavaksi, onko kyseessä ammattitauti.

Helsingissä 15.5.2020

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen